

Ref 57**Fråga om vad som avses med sjukdomsfall enligt socialförsäkringsbalken.**

27 kap. 2 § och 17 § socialförsäkringsbalken

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 6 december 2023 följande dom (mål nr 5070-22).

Bakgrund

1. Sjukpenning får inte lämnas för längre tid tillbaka än sju dagar före den dag då anmälan om sjukdomsfall gjordes till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder mot att göra en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att sjukpenning ändå bör lämnas.

2. I.L. sjukanmäldes under 2016 och fick sjukpenning i varierande omfattning till mitten av februari 2019. I februari 2019 ansökte hon om hel sjukpenning för den 20 och den 21 april 2017 med anledning av migrän. Hon hade tidigare fått halv sjukpenning för dessa dagar på grund av nedsättning av arbetsförmågan som orsakats av ett annat sjukdomstillstånd än migrän. Försäkringskassan beviljade henne hel sjukpenning för de aktuella dagarna.

3. Allmänna ombudet för socialförsäkringen överklagade till Förvaltningsrätten i Falun och yrkade att förvaltningsrätten skulle ändra beslutet och förklara att I.L. inte hade rätt till mer än halv sjukpenning för de två dagarna eftersom hon inte hade gjort sjukanmälan i tid. Förvaltningsrätten gjorde bedömningen att anledningen till arbetsförmågan och dess omfattning kan ändras flera gånger under en sjukperiod i ett pågående sjukpenningärende utan att ett nytt sjukdomsfall inträffar. Förvaltningsrätten fann därför att det inte hade krävts någon ny sjukanmälan i samband med I.L:s försämrade arbetsförmåga i april 2017 och avslog överklagandet.

4. Allmänna ombudet överklagade till Kammarrätten i Sundsvall som avslog överklagandet. Kammarrätten fann att den sjukdom I.L. ansökt om hel sjukpenning för var ett nytt sjukdomsfall och att det därför hade krävts en ny sjukanmälan inom sju dagar. Kammarrätten fann emellertid att det, utifrån bl.a. det sätt som Försäkringskassan tillämpade reglerna på, inte hade funnits anledning för I.L. att anta att hon behövde göra en ny sjukanmälan. Det förelåg därför särskilda skäl för att bevilja henne hel sjukpenning för den 20 och den 21 april 2017.

Yrkanden m.m.

5. *Allmänna ombudet* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen, med ändring av underinstansernas avgöranden, ska förklara att I.L. inte har rätt till mer än halv sjukpenning för den 20 och den 21 april 2017.

6. *I.L.* har inte yttrat sig i målet.

Skälen för avgörandet*Frågan i målet*

7. Frågan i målet är vad som avses med begreppet sjukdomsfall i socialförsäkringsbalken.

Rättslig reglering m.m.

8. Av 27 kap. 2 § socialförsäkringsbalken framgår att en försäkrad har rätt till sjukpenning vid sjukdom som sätter ned hans eller hennes arbetsförmåga med minst en fjärdedel. Som sjukperiod anses enligt 26 § första stycket 1 tid då en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 2 §. Detta gäller även om sjukpenning inte har utgått under hela tiden (HFD 2018 ref. 69).

9. Sjukpenning får, enligt 17 §, inte lämnas för längre tid tillbaka än sju dagar före den dag då anmälan om sjukdomsfallet gjordes till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder mot att göra en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör lämnas.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Begreppet sjukdomsfall

10. Den fråga som Högsta förvaltningsdomstolen först har att pröva är om en försämring av en försäkrads hälsotillstånd och nedsättning av dennes arbetsförmåga som inträffar under en pågående sjukperiod ska betraktas som ett nytt sjukdomsfall, som ska anmälas till Försäkringskassan inom sju dagar för att rätt till sjukpenning ska föreligga.

11. Bestämmelsen i 27 kap. 17 § socialförsäkringsbalken har i nu aktuellt hänseende i stort sett varit oförändrad sedan den infördes genom 1947 års lag om allmän sjukförsäkring som trädde i kraft 1955.

12. I det betänkande som låg till grund för lagstiftningen uttalade socialvårdskommittén att det inte var lämpligt eller ens möjligt att i lagtexten ge en definition av sjukdomsbegreppet. Vid bedömningen av om det förelåg en sjukdom skulle man i första hand hålla sig till

vad som enligt vanligt språkbruk och gängse läkarvetenskaplig uppfattning var att anse som sjukdom. Med denna utgångspunkt ansåg kommittén att som sjukdom kunde betecknas varje onormalt kropps- eller själstillstånd som inte sammanhängde med den normala livsprocessen (SOU 1944:15 s. 162).

13. Av propositionen till ikraftträdandet av 1947 års lag framgår följande. Med uttrycket sjukdomsfall åsyftas sådant sjuklighetstillstånd som föranleds av en och samma sjukdom. Med sjukdom avses dock inte själva sjukdomsbenämningen. En ny infektion av samma slag som en tidigare infektion ska alltså räknas som en ny sjukdom. Uttrycket sjukdomsfall bör begränsas till att avse varje sådant tillstånd som medför rätt till sjukpenning. Den tid under vilken sådant tillstånd varar i oavbruten följd bör betecknas sjukperiod. Vad sist sagts bör gälla även om ny sjukdom tillstöter under pågående sjukperiod (prop. 1953:178 s. 185).

14. Motivet för anmälningsskyldigheten i samband med sjukdomsfall är främst att Försäkringskassan ska kunna kontrollera att förutsättningarna för sjukpenning är uppfyllda. Att anmälan görs i samband med att ett sjukdomsfall inträffar har också ansetts ha betydelse för Försäkringskassans arbetsrutiner och för effektiviteten i Försäkringskassans arbete och även för dess möjligheter att kunna vidta rehabiliterande åtgärder (se rättsfallet FÖD 1988:12 och där gjorda hänvisningar, jfr även prop. 2013/14:4 s. 58).

15. Mot bakgrund av vad som anförts i förarbetena till 27 kap. 17 § socialförsäkringsbalken och syftet med anmälningsskyldigheten bör begreppet sjukdomsfall förstås så att det utgör ett nytt sjukdomsfall om den försäkrade under en pågående sjukperiod drabbas av ett försämrat hälsotillstånd med ytterligare nedsättning av arbetsförmågan och detta inte beror på den sjukdom som sedan tidigare legat till grund för sjukpenning. Av detta följer att sjukpenning med anledning av det försämrade hälsotillståndet inte får lämnas för längre tid tillbaka än sju dagar före den dag då anmälan gjordes till Försäkringskassan.

Bedömningen i detta fall

16. I.L. ansökte i februari 2019 om hel sjukpenning för den 20 och den 21 april 2017, då hon under en pågående sjukperiod fick halv sjukpenning. Det har inte kommit fram annat än att det var fråga om en försämring av hennes hälsotillstånd, som inte hade något samband med den sjukdom som hade lett till att hon sedan tidigare fick halv sjukpenning.

17. När I.L:s hälsotillstånd försämrades den 20 april 2017 var det enligt Högsta förvaltningsdomstolen fråga om ett nytt sjukdomsfall. Hon skulle därmed ha gjort en sjukanmälan inom sju dagar från detta datum för att ha rätt till ytterligare sjukpenning, vilket hon inte gjorde.

18. Sjukpenning får dock, enligt 27 kap. 17 § andra meningen socialförsäkringsbalken, lämnas för längre tid tillbaka än sju dagar före den dag då anmälan om sjukdomsfallet gjordes till Försäkringskassan om det har funnits hinder mot att göra en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör lämnas.

19. Det har inte kommit fram att det funnits hinder för I.L. att göra en sjukanmälan tidigare. Det har inte heller framkommit särskilda skäl för att I.L. ändå bör beviljas utökad sjukpenning. Allmänna ombudets överklagande ska därför bifallas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen bifaller överklagandet och förklarar att I.L. inte har rätt till mer än halv sjukpenning för den 20 och den 21 april 2017.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom, Knutsson, Askersjö, Gäverth* och *Nilsson*. Föredragande var justitiesekreteraren Jenny Björstrand.

Förvaltningsrätten i Falun (2020-05-06, ordförande Furufors):

Frågan i målet är om det krävs en anmälan inom sju dagar när den försäkrade i ett pågående sjukpenningärende begär högre ersättningsnivå p.g.a. ökad arbetsförmåga.

Sjukpenning får, enligt 27 kap. 17 § socialförsäkringsbalken, inte lämnas för längre tid tillbaka än sju dagar före den dag då anmälan om sjukdomsfallet gjordes till Försäkringskassan. Ett undantag gäller om det funnits hinder mot att göra en sådan anmälan eller om det finns särskilda skäl för att lämna förmånen ändå.

I.L. är sjukanmäld den 18 april 2016. Eftersom hennes arbetsförmåga var nedsatt med minst en fjärdedel p.g.a. sjukdom t.o.m. den 17 februari 2019, utgör hela perioden samma sjukperiod (jfr HFD 2018 ref. 69). Anledningen till arbetsförmågan och arbetsförmågans omfattning kan ändras flera gånger under en sjukperiod i ett pågående sjukpenningärende, utan att ett nytt sjukdomsfall inträffar enligt förvaltningsrättens mening. Någon ny sjukanmälan krävdes därför inte i samband med ökad arbetsförmåga till följd av migrän den 20–21 april 2017.

Försäkringskassans kontrollmöjlighet har inte påverkats, då Försäkringskassan i och med den första sjukanmälan haft möjlighet att kontrollera frånvarons omfattning under de aktuella dagarna (jfr FÖD 1988:12). Ytterligare sjukanmälan inom sju dagar skulle därför inte kunna fylla något praktiskt behov.

Skulle en annan bedömning göras, finner förvaltningsrätten skäl att anföra följande gällande särskilda skäl. Det finns, mot bakgrund av Försäkringskassans tillämpning av lagstiftningen, inte anledning att ifråga-

sätta att I.L. varit av uppfattningen att hon själv inte behövde göra ytterligare en sjukanmälan. Mot bakgrund därav finner förvaltningsrätten att det föreligger särskilda skäl. Hon är således, under alla omständigheter, berättigad till hel sjukpenning för den 20–21 april 2017.

Sammanfattningsvis ska överklagandet avslås.
– Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Sundsvall (2022-06-20, *Odmark, Ebbing och Bornelyck*):

Enligt 27 kap. 17 § socialförsäkringsbalken får sjukpenning inte lämnas för längre tid tillbaka än sju dagar före den dag då anmälan om sjukdomsfallet gjordes till Försäkringskassan. Ett undantag gäller om det funnits hinder mot att göra en sådan anmälan eller om det finns särskilda skäl för att ändå lämna förmånen.

I.L. har retroaktivt ansökt om hel sjukpenning under pågående sjukperiod med halv sjukpenning, eftersom hennes arbetsförmåga varit helt nedsatt under två dagar. Det har inte kommit fram annat än att det har varit fråga om en tillfällig försämring av I.L:s hälsotillstånd, som inte haft något direkt samband med grundsjukdomen och hennes ursprungliga sjukanmälan. Frågan är därmed om den tillfälliga nedsättningen av hennes hälsotillstånd och arbetsförmåga ska betraktas som ett nytt sjukdomsfall som skulle ha anmälts till Försäkringskassan inom sju dagar.

I förarbetena till 27 kap. 17 § socialförsäkringsbalken saknas vägledning kring hur begreppet sjukdomsfall ska förstås. Av förarbetena till bestämmelsens äldre motsvarighet (prop. 1953:178 s. 185 f.) framgår dock bl.a. följande. Med sjukdomsfall bör förstås sådant sjuklighetstillstånd som föranletts av en och samma sjukdom. Med sjukdom avses inte själva sjukdomsbenämningen. En ny infektion av samma slag som en tidigare infektion ska alltså räknas såsom ny sjukdom. Uttrycket sjukdomsfall bör begränsas till att avse varje sådant tillstånd som medför rätt till sjukpenning. Den tid som ett sådant tillstånd pågår i oavbruten följd bör betecknas som sjukperiod. Det sistnämnda bör gälla även om en ny sjukdom tillkommer under en pågående sjukperiod, eftersom det i praktiken ofta torde vara mycket svårt att avgöra när under en sjukperiod som sjukskrivningsanledningen ändras.

Enligt kammarrättens mening talar uttalandena för allmänna ombudets uppfattning att en sjukperiod bör kunna innehålla mer än ett sjukdomsfall. Den sjukdom som I.L. sedan tidigare var sjukskriven för var en annan än den som tillfälligt satte ned hennes arbetsförmåga ytterligare. Det var därmed inte fråga om ett sjuklighetstillstånd som hade föranletts av en och samma sjukdom. Kammarrätten anser mot denna bakgrund att den sjukdom som I.L. ansökt om hel sjukpenning för är ett nytt sjukdomsfall och att det därför krävts en ny sjukanmälan inom sju dagar.

Undantag från kravet på anmälan inom sju dagar gäller dock om det funnits hinder mot att göra en anmälan eller om det finns särskilda skäl för att sjukpenning ändå ska lämnas. Att det skulle ha funnits något hinder mot att göra en anmälan inom sju dagar har inte gjorts gällande i målet.

Syftet med anmälningskyldigheten i 27 kap. 17 § socialförsäkringsbalken är att Försäkringskassan ska få kännedom om sjukdomsfallet och

kunna vidta kontrollåtgärder samt så tidigt som möjligt kunna vidta rehabiliterande åtgärder (jfr rättsfallet FÖD 1988:12).

Försäkringskassan har i sitt yttrande till förvaltningsrätten uppgett att någon ny sjukanmälan inte behövs om en ny sjukdom drabbar den försäkrade under pågående sjukperiod, även om den försäkrade begär sjukpenning i högre omfattning än den redan beviljade. Som skäl för detta har Försäkringskassan uppgett att kassan har känt till arbetsförmågan redan i och med den första sjukanmälan och haft möjlighet att kontrollera frånvarons omfattning under de nu aktuella dagarna, varför ytterligare sjukanmälan inom sju dagar inte skulle kunna fylla något praktiskt behov.

Utifrån det sätt som Försäkringskassan tillämpat lagstiftningen har det inte funnits anledning för I.L. att anta att hon behövde göra en ny sjukanmälan. Mot bakgrund av detta, syftet med den aktuella bestämmelsen och Försäkringskassans uppfattning att detta syfte lika väl kan uppnås utan en ny sjukanmälan anser kammarrätten att det finns särskilda skäl att bevilja I.L. sjukpenning i högre omfattning än halv för den 20 och 21 april 2017. Allmänna ombudets överklagande ska därför avslås

– Kammarrätten avslår överklagandet.